

Grŵp Trawsbleidiol ar Undod Rhwng y Cenedlaethau

13 Mawrth 2023

Mynychwyr

- Delyth Jewell AS, Cadeirydd
- Dewi John - Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
- Rachel Bowen - Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
- Stephanie Green - Prifysgol Abertawe
- Tim Crahart - Homeshare Wales
- Sue Egersdorff - Ready Generations
- Neil Williams - Gofal a Thrwsio Cymru
- Tom Magner - Carers World Radio
- Andy Wallsgrove - Comisiynydd Plant Cymru
- Marie-Clare Hunter - Grŵp Cyngori ENRICH Cymru
- Carole Philips - Kidscape
- Deborah Morgan - Prifysgol Abertawe
- Catrin Hedd Jones - Prifysgol Bangor
- Liz Jones - Prifysgol Abertawe
- Sharon Ford - Amgueddfa Genedlaethol Cymru
- Eleri D'Arcy - Bwrdd Iechyd Prifysgol Bae Abertawe
- Mirain Llwyd Roberts - Cyngor Gwynedd

Ymddiheuriadau

- Dereck Roberts - NPC Cymru
- Christopher Thomas - COPA
- Ceri Cryer - Age Cymru
- Stephen Burke - United for All Ages
- Louisa St Bartholomew-Brown
- Tanya Strange - Bwrdd Iechyd Prifysgol Aneurin Bevan
- David McKinnley - Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru
- Harriet Wright-Nicholas, WYP
- Ellis Peares, WYP

Camau gweithredu

1. Aelodau i anfon materion yr hoffent eu codi mewn llythyr at y Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol at Dewi John i'w llunio.
2. Dewi John i atgoffa pobl i anfon materion i'w cynnwys yn y llythyrau ato cyn i gofnodion y cyfarfod gael eu dosbarthu.
3. Delyth Jewell i ddrafftio llythyr at y Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol yn seiliedig ar awgrymiadau gan aelodau'r grŵp.
4. Gorffennodd Mirain trwy ofyn os oedd gan unrhyw un syniadau ar gyfer Wythnos Ryngwladol Pontio'r Cenedlaethau i gysylltu â hi (mirainllwydroberts@gwynedd.llyw.cymru).
5. Eleri D'Arcy i rannu diweddariadau gwaith ar waith grŵp Pontio'r Cenedlaethau Abertawe ar atal cwmpadau i Dewi John fel y gall gylchredeg a rhannu gyda'r grŵp.
6. Dewi John i ailgylchredeg Cylch Gorchwyl y grŵp, gan gynnwys is-grwpiau a meysydd blaenoriaeth a'i ychwanegu fel eitem ar agenda'r cyfarfod nesaf.
7. Gofynnodd Delyth Jewell i'r aelodau anfon enghreifftiau o oedraniaeth at Dewi John er mwyn i'r is-grŵp drafod.
8. Gwahoddodd Delyth Jewell unrhyw aelodau sydd â diddordeb mewn bod ar is-grŵp ar oedraniaeth i anfon e-bost at Dewi John.

Croeso a Chyflwyniadau - Delyth Jewell AS

Croesawodd Delyth Jewell aelodau'r grŵp a chyflwynodd aelodau newydd i'r grŵp.

Cofnodion y cyfarfod diwethaf

Cymeradwyodd y grŵp y cofnodion. O ran llythyr at y Dirprwy Weinidog Gwasanaethau Cymdeithasol, Julie Morgan, yn nodi materion yr hoffai'r grŵp eu codi, gofynnwyd i'r aelodau anfon materion at Dewi John i'w llunio.

Rhannu Siwrne

Eitem wedi'i gario drosodd i'r cyfarfod nesaf.

Homeshare UK

Esboniodd Tim Crahart fod Homeshare UK yn fodel sy'n pontio'r cenedlaethau, lle mae dau berson yn rhannu eu bywydau gyda'i gilydd. Bydd y broses rhannu cartref

yn digwydd rhwng person hŷn sy'n chwilio am gefnogaeth neu gyfeillgarwch lefel isel a pherson ifanc sy'n chwilio am rywle i fyw.

Nododd Tim fod y cynllun wedi derbyn cyllid gan Lywodraeth Cymru ar gyfer tri pheilot ledled Cymru, sef:

- Abertawe (Cydlynir gan Ruth Robinson)
- Sir Benfro (Cydlynir gan Dean Flood)
- Sir Gâr (Cydlynir gan Richard Wyn Williams).

Mae'r broses baru'n cymryd amser a gall y bobl hŷn, a'u teuluoedd, gwrdd â'r ymgeisydd gymaint o weithiau ag y mae'r gwesteiwr yn gofyn amdano. Mae Homeshare UK hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i bob ymgeisydd gael gwiriad DBS a gwiriad geirdaon.

Gofynnodd Marie Clare a oedd Homeshare UK wedi ystyried gweithio gyda chanolfannau cymunedol a/neu grefyddol yn enwedig y rhai ar gyfer pobl sy'n perthyn i leiafrifoedd ethnig/cymdeithasol i ystyried paru ffoaduriaid a myfyrwyr rhyngwladol i aelwydydd hŷn o gefndir tebyg.

Eglurodd Mirain Llwyd Roberts fod hyn yn rhywbeth y maent yn ei wneud fel rhan o gynllun peilot Gwynedd, a'u bod eisoes wedi cael sgysiau gyda Phrifysgol Bangor a bod prosiect cefnogi ffoaduriaid ar waith yng Ngwynedd ar hyn o bryd.

Esboniodd Tim Crahart fod y cynllun yn eithaf poblogaidd ymysg myfyrwyr rhyngwladol yn Lloegr oherwydd bod y myfyrwyr eisiau byw yn y gymuned ac ymarfer sgiliau iaith a bod Homeshare UK yn gweithio gyda Phrifysgol Bangor ac Abertawe. Mae angen i fyfyrwyr rhyngwladol fod yn ofalus oherwydd amodau fisa a faint o oriau o gymorth y gallent eu darparu.

Esboniodd hefyd ei bod yn anoddach gweithio gyda cheiswyr lloches oherwydd yr hawl i dai. Ychwanegodd eu bod wedi gallu gweithio gyda ffoaduriaid Wcráin oherwydd bod ganddyn nhw fisâu.

O ran grwpiau crefyddol, dywedodd Tim fod cydlynnydd Sir Benfro eisoes wedi bod yn gweithio gyda grwpiau crefyddol yn yr ardal.

Dywedodd Sue Egersdorff fod Edinburgh Garden Partners ([Edinburgh Garden Partners](#)) yn gwneud rhywbeth tebyg gyda gerddi lle mae pobl hŷn sydd eisiau

rhywun i gynnal eu gardd yn cael eu paru â phobl sydd eisiau rhandir ond sydd wedi methu cael un.

Gwahoddodd Delyth yr aelodau a fynychodd Gynhadledd Cenedlaethau'n Cydweithio i rannu gwybodaeth gyda'r grŵp. Gofynnodd hefyd i aelodau rannu straeon perthnasol o sefyllfaoedd byw rhwng cenedlaethau gyda Tim fel y gallai Homeshare UK eu dathlu a'u defnyddio ar gyfryngau cymdeithasol.

Wythnos Ryngwladol Pontio'r Cenedlaethau 2023

Tynnodd Mirain Llwyd Roberts sylw at y ffaith y bydd Wythnos Ryngwladol Pontio'r Cenedlaethau 2023 yn cael ei chynnal rhwng 24 Ebrill a 30 Ebrill. Esboniodd fod pedwar aelod gweithredol sy'n gyfrifol am drefnu'r digwyddiadau cysylltiedig ar gyfer yr wythnos ar draws y pedair gwlad.

Dywedodd Mirain fod angen ailgychwyn digwyddiadau pontio'r cenedlaethau ers Covid ledled y DU. Awgrymodd y gallai aelodau wneud hyn drwy gynnal, er enghraifft, bore coffi mewn ysgolion, cartrefi gofal neu leoliadau cymunedol i gael plant a phobl hŷn at ei gilydd, sy'n bwysig ar gyfer creu perthnasoedd traws-genhedlaeth gynnar.

Gofynnodd Mirain a all grwpiau gofrestru drwy glicio'r [ddolen](#), fel y gall aelodau ddysgu mwy am sut y gallant gymryd rhan yn Wythnos Pontio'r Cenedlaethau Byd-eang 2023. Gofynnodd hefyd i aelodau gysylltu os oeddent yn adnabod pobl a allai oleuo adeiladau ar gyfer Wythnos Pontio'r Cenedlaethau Byd-eang.

Cynigiodd Sharon Ford gysylltu Mirain â'r Big Pit i oleuo'r ffrâm weindio.

Dywedodd Catrin Hedd Jones y bydd CADR yn ceisio cynnal gweminar ar-lein ac y bydd yn rhannu'r manylion gyda Dewi.

Esboniodd Mirain fod y bwrdd cynghori i greu safonau ar gyfer gwaith Pontio'r Cenedlaethau wedi cwrdd yng Nghynhadledd Cenedlaethau'n Cydweithio a dywedodd y byddai'r grŵp yn ceisio dylanwadu ar Lywodraeth y DU. Anogodd Mirain unrhyw un sydd â diddordeb mewn cymryd rhan i anfon e-bost ati.

Cafwyd trafodaeth ar feysydd lle mae gwaith pontio'r cenedlaethau yn gryf a sut y gall hyn drosi i feysydd eraill, yn enwedig y rhai a allai fod â chysylltiad agosach â

thwf economaidd. Mae gwaith ar gymunedau sy'n ystyriol o oedran a wneir mewn awdurdodau lleol yn gadarnhaol er bod mwy i'w wneud i chwalu seilos.

Gofynnodd Delyth Jewell i'r grŵp a oedd ganddynt unrhyw bwyntiau i'w codi ar fylchau traws-lywodraethol a thraws-adrannol a allai fod yn rhan o'r llythyr at y Dirprwy Weinidog dros Wasanaethau Cymdeithasol. Gofynnodd Delyth i Dewi John atgoffa pobl o'r llythyr cyn i'r cofnodion gael eu dosbarthu.

Gorffennodd Mirain trwy ofyn os oedd gan unrhyw un syniadau ar gyfer Wythnos Ryngwladol Pontio'r Cenedlaethau i gysylltu â hi (mirainllwydroberts@gwynedd.llyw.cymru).

Cafwyd trafodaeth bellach ar yr angen i Lywodraeth Cymru adeiladu ar ei hymchwil presennol ar fanteision gwaith rhwng y cenedlaethau.

Gallai cyrsiau coleg neu gynlluniau prentisiaeth sydd â charfan eang o fyfyrwyr o ran ystod oedran fod yn ffordd arall o gyfnewid gwybodaeth ar draws cenedlaethau. Gofynnodd Delyth a oedd gan unrhyw un wybodaeth am hyn i'w rannu gyda'r grŵp.

Tasglu Atal Cwmpïadau

Dywedodd Neil Williams fod y Tasglu Atal Cwmpïadau yn enghraifft dda o waith ymarferol sy'n pontio'r cenedlaethau, a thynnodd sylw at y ffaith y cynhelir Wythnos Ymwybyddiaeth o Gwmpïadau rhwng 18 a 22 Medi.

Dywedodd Neil fod y tasglu wedi gwneud rhywfaint o waith gyda Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro a'u bod wedi gwneud gwaith gydag ysgolion yn yr ardal. Dysgodd y disgyblion am y perygl o gwmpo ac i drafod hyn gyda mamgu a thadcu. Tynnodd sylw at y ffaith bod 500 o blant ledled Caerdydd a'r Fro wedi ymuno yn 2022 a bod y thema yn ymwneud â gofalwyr.

Esboniodd Neil er gwaethaf cyfleoedd cyfyngedig yn 2022, gwelodd yr ymgyrch dri maes o lwyddiant yn Betsi Cadwaladr, Abertawe a Chaerdydd a'r Fro a bod y tasglu yn edrych i weithio gyda'r Ymddiriedolaeth Ambiwlans, Tân ac Achub a'r tywyswyr ar gyfer 2023.

Grŵp Pontio'r Cenedlaethau Abertawe

Tynnodd Eleri d'Arcy sylw at y gwaith pontio'r cenedlaethau yr oedd Abertawe wedi bod yn ei wneud drwy eu hofferyn safle trosedd i nodi risgiau cwmpïadau gyda

phlant a phobl hŷn. Esboniodd fod miloedd o beryglon yn enwedig teganau, rygiau, a bagiau llaw er enghraifft. Nododd yr adborth bod gwaith safle'r drosedd yn effeithiol iawn ac fe'i defnyddiwyd ar draws CA2 ac roedd yn defnyddio Ras George ar gyfer CA1.

Dywedodd Delyth Jewell ei bod yn bwysig gweld syniadau ymarferol a pholisi gyda'i gilydd.

Ychwanegodd Sharon fod ei chydweithiwr Zoe yn Amgueddfa Genedlaethol y Glannau wedi bod yn cynnal sesiynau dawns eistedd gydag agenda atal cwmpïadau 'Dawnsio er lechyd' ac yr hoffent gynnwys hyn gyda grwpiau amgueddfeydd a grwpiau sy'n pontio'r cenedlaethau.

Codwyd y mater ynghylch a allai hyn ddod yn fwy eang ac efallai cysylltu â gweithgarwch pontio'r cenedlaethau drwy gymorth parhaus a roddir i bobl sydd wedi colli hyder o ran symudedd i fynd allan am dro ac ati. Dywedodd Neil y gallan nhw gysylltu'r ymgyrch datgyflyru a'r ymgyrch Atal Cwmpïadau i wella hyder.

Ychwanegodd Rachel Bowen fod gan Abertawe eisoes daith gerdded sefydledig sy'n Gyfeillgar i Oedran.

Gofynnodd Delyth Jewell i Eleri rannu diweddariadau gwaith gyda Dewi John fel y gall rannu gyda'r grŵp.

Unrhyw faterion eraill

Gofynnodd Catrin a allai'r grŵp ailedrych ar y pedair blaenoriaeth wreiddiol, yn enwedig o ran oedraniaeth. Gofynnodd Delyth i Dewi John ailgylchredeg yr is-grwpiau a'r meysydd blaenoriaeth gyda'r grŵp a'i ychwanegu fel eitem ar agenda'r cyfarfod nesaf.

Bu'r grŵp hefyd yn trafod rhagfarn ar sail oedran yn y cyfryngau a chawsant eu synnu gan ddatblygiadau diweddar mewn cyhoeddiadau ledled y DU. Gofynnodd Delyth i'r grŵp nodi achosion penodol, a dywedodd y byddai hyn yn eitem yn y cyfarfod nesaf. Yn y cyfamser, dylid anfon enghreifftiau at Dewi i'w trafod yn y cyfarfod nesaf.

Gwahoddodd Delyth Jewell unrhyw aelodau sydd â diddordeb mewn bod ar is-grŵp ar oedraniaeth i anfon e-bost at Dewi John.

Diwedd a dyddiad y cyfarfod nesaf

Diolchodd Delyth Jewell i'r aelodau am eu cyfraniadau. Cynhelir y cyfarfod nesaf ar **5 Mehefin rhwng 11yb - 12.30yp ar Microsoft Teams**. Gwahoddodd yr aelodau hefyd i anfon e-bost at Dewi os oedd ganddynt eitem i'w thrafod ar gyfer yr agenda nesaf.